

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University

โครงการป่าชุมชนตำบลบ้านใหม่

ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

1. ชื่อโครงการ

โครงการป่าชุมชนตำบลบ้านใหม่

2. ที่ตั้งโครงการ

บ้านร่องไฮ หมู่ที่ 5 และบ้านเหยียน หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

3. พื้นที่ดำเนินการ

บริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่าแม่ต้า - แม่นาเรือ จำนวน 2,123 ไร่

4. หลักการและเหตุผล

ป่าไม้ในพื้นที่บ้านร่องไฮ หมู่ที่ 5 และบ้านเหยียน หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านใหม่ ในปัจจุบันได้ถูกราษฎรบุกรุกเพื่อใช้เป็นที่ทำกิน ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงไปมากเกิดผลกระทบต่อน้ำกวีานพะเยาและระบบนิเวศวิทยาจึงทำให้ราษฎรบ้านร่องไฮ หมู่ที่ 5 บ้านเหยียน หมู่ที่ 7 ตำบลบ้านใหม่ และองค์กรเอกชนกลุ่ม NGO ได้ตระหนักถึงปัญหาที่จะตามมาในอนาคตและได้จัดหาทางป้องกันและกันพื้นที่ป่าไม้แห่งนี้ไว้ ให้เป็นป่าชุมชนประจำตำบลสำหรับเป็นแหล่งอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ และแหล่งไม้ของป่า ไว้ใช้สอยสำหรับหมู่บ้านอย่างยั่งยืนต่อไป

5. วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. เป็นแหล่งไม้ใช้สอยหาของป่า และพืชผัก สมุนไพร ที่กินได้
3. เพื่อให้เกิดความสมดุลทางนิเวศวิทยา
4. เพื่อให้ทำแนวเขตป่า และแนวป้องกันไฟป่า

6. เป้าหมาย ป่าชุมชน จำนวน 2,123 ไร่

7. วิธีดำเนินงาน

- 7.1 อบรมผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มในการอนุรักษ์ป่าชุมชนและตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชนตำบลบ้านใหม่
- 7.2 สสำรวจป่าชุมชนและแนวเขตป่าตำบลบ้านใหม่ เพื่อกันเป็นแนวเขตป่าชุมชนตำบลบ้านใหม่
- 7.3 ออกกฎระเบียบของตำบลในการรักษาป่าชุมชนไว้
- 7.4 ปักป่าชุมชนเพิ่มเติม ในพื้นที่ว่างเปล่า
- 7.5 จัดทำแผนป้ายป่าชุมชน เพื่อแสดงแนวเขตป่าชุมชนให้เห็นอย่างชัดเจน
- 7.6 จัดทำโครงการเพื่อของบประมาณจากภาครัฐและภาคเอกชน
- 7.7 จัดเวรยามและหน่วยลาดตระเวนบริเวณป่าชุมชน
- 7.8 จัดทำแนวกันไฟรอบบริเวณพื้นที่ป่าชุมชน

8. ระยะเวลาดำเนินงาน

ดำเนินงานตามกิจกรรมต่าง ๆ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2544 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2548 รวมระยะเวลา 5 ปี

9. ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. กำนันตำบลบ้านใหม่ และคณะกรรมการหมู่บ้าน
2. องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่
3. กลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำกว๊านพะเยา กลุ่ม NGO
4. หน่วยงานสนับสนุน สำนักงานป่าไม้เขตเชียงราย สำนักงานป่าไม้อำเภอเมืองพะเยา สำนักงานป่าไม้จังหวัดพะเยา

10. งบประมาณ

100,000 บาท จากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ กลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำกว๊านพะเยา กลุ่ม NGO สำนักงานป่าไม้จังหวัดพะเยาและอื่น ๆ

11. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีป่าไม้เพิ่มขึ้น
2. ทำให้เกิดความสมดุลทางระบบนิเวศวิทยา
3. ทำให้ราษฎรองค์กรเอกชนกลุ่มต่าง ๆ มีความหวงแหนป่าไม้ เพื่ออนุรักษ์ให้ลูกหลาน
4. ทำให้มีแนวเขตป่าชุมชนของตำบลชัดเจน
5. ทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล

(ลงชื่อ) ธีรรงค์ ไชยคุณ ผู้เขียนโครงการ
(นายธีรรงค์ ไชยคุณ)
กำนันตำบลบ้านใหม่

(ลงชื่อ) ณรงค์ หน่ายทุกข์ ผู้แนะนำการเขียนโครงการ
(นายณรงค์ หน่ายทุกข์)
ป่าไม้อำเภอเมืองพะเยา

(ลงชื่อ) วิวัฒน์ จันทร์าคูณ ผู้แนะนำการเขียนโครงการ
(นายวิวัฒน์ จันทร์าคูณ)
เจ้าพนักงานป่าไม้ 5
สำนักงานป่าไม้เขตเชียงราย

(ลงชื่อ) ธีรรงค์ ไชยคุณ ผู้เห็นชอบโครงการ
(นายธีรรงค์ ไชยคุณ)

ประธานกรรมการบริหาร อบต. บ้านใหม่

(ลงชื่อ) อธิพัชร์ โชติศรีพันธุ์พร ผู้ตรวจสอบโครงการ
(นายอธิพัชร์ โชติศรีพันธุ์พร)
กำหนดตำบลบ้านใหม่

(ลงชื่อ) บวร รัตประสิทธิ์ ผู้เสนอโครงการ
(นายบวร รัตประสิทธิ์)
รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปฏิบัติราชการแทน
ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา

(ลงชื่อ) จรินทร์ อิศูรัตน์ ผู้อนุมัติโครงการ
(นายจรินทร์ อิศูรัตน์)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมป่าไม้

กฎระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับป่าชุมชน ตำบลบ้านใหม่

1. ผู้ใดตัดโค่นต้นไม้ เพื่อเอาไปข่มแดง จับได้ปรับ 500 บาท (ผู้แจ้งจับจะได้รับเงินรางวัลครึ่งหนึ่งของเงินค่าปรับ และจะเก็บเป็นความลับ)
2. ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ตัดต้นไม้เพื่อสร้างบ้าน ต้องตัดห่างจากลำห้วยแม่เหี้ยอย่างน้อย 150 เมตร และต้องได้รับอนุญาตจากผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งได้ผ่านจากมติคณะ กรรมการแล้ว หากฝ่าฝืนคณะกรรมการจะยึดไม้คืน
3. ตัดต้นไม้สดมีโทษปรับ 500 บาท/ต้น กรณีไม้ใหญ่ที่สามารถแปรรูปได้มีโทษปรับ ต้นละ 3,000 บาท -5,000 บาท (หากไม่ยินยอมจะนำส่งเจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป ผู้ที่แจ้งเบาะแสจะได้รับเงินครึ่งหนึ่งของเงินค่าปรับและจะเก็บเป็นความลับ)
4. บุคคลภายนอกลักลอบตัดไม้ทำฟืน ปรับล้ารถอีแต่น ล้ารถละ 500 บาท ล้อเข็น ล้าละ 300 บาท พร้อมทั้งยึดของกลาง (ผู้แจ้งจับได้รับเงินครึ่งหนึ่งของเงินค่าปรับ)
5. บุคคลภายนอกลักลอบหาหน่อไม้ จับได้ปรับกิโลกรัมละ 20 บาท พร้อมยึดของ กลาง (ผู้แจ้งจับได้รับเงินครึ่งหนึ่งของเงินค่าปรับ)
6. เผาป่าด้วยจุดประสงค์ต่าง ๆ จับได้ปรับ 3,000 - 5,000 บาท (ผู้แจ้งจับได้รับเงินครึ่ง หนึ่งของค่าปรับ)
7. ผู้ใดบุกรุก แคว่ถางพื้นที่เข้าไปในเขตป่าชุมชน จะเรียกเงินค่าปรับตามค่าของต้นไม้ที่ตัดไป โดยพิจารณาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในข้อ 3 และข้อ 4
8. ตัดไม้เผาถ่าน ปรับกระสอบละ 20 บาท พร้อมยึดของกลางทรัพย์สินที่เป็นของกลางทางสภาพตำบล จะจัดสรร ดึงนี้เงินค่าปรับ หลังจากจ่ายเป็นค่าสินบนนำจับครึ่งหนึ่งของค่าปรับแล้ว นำมาแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่งตกอยู่กับหมู่บ้านของท้องถิ่น ส่วนที่สองเข้าสภาพตำบล เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานกิจกรรมด้านอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำกว๊านพะเยาขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม้ของกลาง ถ่าน ให้ตกอยู่กับองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อนำไปใช้ในกิจกรรมส่วนรวมในองค์การบริหารส่วนตำบล อนึ่ง ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ตัดต้นไม้ในเขตป่าชุมชนแล้ว 1 ต้น จะต้องปลูกทดแทน 3 ต้น โดยนำกล้าไม้ที่องค์การบริหารส่วนตำบล มาปลูกบริเวณใดของป่าชุมชนหมู่บ้านก็ได้

กฎระเบียบ บังคับใช้ ป่าชุมชนบ้านตำโน

การกำหนดกฎระเบียบบังคับใช้ การใช้ประโยชน์จากป่ามีรายละเอียดดังนี้

1. ชาวบ้านได้ร่วมมือกันทำแนวเขตรอบพื้นที่ป่าซึ่งถือเป็นแนวเขตป่าที่ชุมชนต้องการที่จะจัดการ การกำหนดพื้นที่ป่าเพื่อจัดการตามวัตถุประสงค์การใช้ประโยชน์ ชุมชนบ้านตำโนได้แบ่งพื้นที่ การใช้ประโยชน์ภายในขอบเขตป่าชุมชนจัดการออกเป็น 2 ส่วนได้แก่ พื้นที่ป่าอนุรักษ์ เป็นพื้นที่ชุมชนจัดการเพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำถือเป็นวัตถุประสงค์หลัก แต่สามารถเข้าไปเก็บหาของป่า ยกเว้น การตัดไม้ มีเนื้อที่ประมาณ 2,000 ไร่ พื้นที่ป่าใช้สอย เป็นพื้นที่ชุมชนสามารถตัดไม้มาใช้ในการสร้างบ้านและเก็บหาของป่าได้ มีเนื้อที่ประมาณ 1,000 ไร่

2. การกำหนดกฎระเบียบป่าชุมชนบ้านตำโน ชุมชนได้สร้างข้อตกลงร่วมกันในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนในรูปของกฎระเบียบของหมู่บ้านไว้ 2 ประเภท ดังนี้

ก. พื้นที่ป่าอนุรักษ์

- (1) ห้ามตัดไม้และทำไร่ในเขตป่าอนุรักษ์บริเวณป่าต้นน้ำโดยเด็ดขาด
- (2) ห้ามล่าสัตว์ในเขตพื้นที่ป่าอนุรักษ์
- (3) ห้ามนำไฟฟ้ามาจับปลาตลอดลำห้วยแม่ตำ
- (4) ห้ามทิ้งขยะมูลฝอย ซากสัตว์ลงในที่สาธารณะและแม่น้ำลำคลองในเขตป่าอนุรักษ์

มีบทกำหนดบทลงโทษไว้ว่า ถ้ามีใครฝ่าฝืนกฎระเบียบจะทำการปรับเป็นเงินจำนวน 3,000 – 5,000 บาท ผู้แจ้งเบาะแส จะได้รับค่าตอบแทน 50 % เงินที่ได้นำไปพัฒนาหมู่บ้าน ผู้ที่กระทำผิดเกิน 3 ครั้งปรับเป็นเงิน 5,000 บาท พร้อมตัดออกจากการเป็นสมาชิกสมาคมกิจสงเคราะห์ ของหมู่บ้านเป็นเวลา 10 ปี ถ้าผู้กระทำความผิดไม่ยินยอม ผู้ใหญ่บ้านจะนำตัวส่งเจ้าหน้าที่บ้านเมืองดำเนินคดีต่อไป

ข. พื้นที่เขตป่าใช้สอย

- (1) ถ้าชาวบ้านต้องการนำไม้มาสร้างบ้านหรือใช้สอยต่างๆ ให้แจ้งคณะกรรมการเพื่อขออนุญาตและต้องผ่านการเห็นชอบก่อนทุกครั้ง
- (2) ห้ามนำไม้ออกจากหมู่บ้าน
- (3) ห้ามแผ้วถางป่าเพื่อทำประโยชน์ เช่น ทำสวน ทำไร่ นอกจากที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- (4) ห้ามนำไม้ไปเผาถ่านขาย
- (5) ห้ามกระทำการใดๆ เพื่อให้ต้นไม้ตายเพื่อหวังผลทางเศรษฐกิจ
- (6) ไม้ที่จะให้ทำฟืนให้เก็บแต่ไม้แห้งเท่านั้น

แบบสอบถาม

การจัดการป่าชุมชนบ้านด้าในกับหลักการจัดการของกรมป่าไม้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ผู้ให้สัมภาษณ์ ชื่อ
 บ้านเลขที่บ้านด้าใน หมู่ที่ 9 ตำบลบ้านด้า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
 บ้านเลขที่บ้าน.....หมู่ที่ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา
2. เพศ หญิง ชาย
3. มีตำแหน่งในชุมชนเป็น
4. อายุ ปี
5. ระดับการศึกษา
 ประถมศึกษาปีที่ 4 มัธยมศึกษาตอนปลาย
 ประถมศึกษาปีที่ 6 ปริญญาตรี
 มัธยมศึกษาตอนต้น อื่น ๆ
6. อาศัยในหมู่บ้านมานานเท่าไร
 ตั้งแต่เกิด มากกว่า 10 ปี
 ไม่เกิน 10 ปี อื่น ๆ
7. อาชีพหลัก (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 เกษตรกรรม (ทำนา ทำไร่) พนักงานบริษัท ห้างร้านเอกชน
 รับจ้าง พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 รับราชการ อื่น ๆ
8. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประมาณ.....บาท
9. นอกจากอาชีพหลักท่านมีอาชีพเสริมใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 ทำสวนผัก เลี้ยงสัตว์
 ทำสวนผลไม้ หัตถกรรม
 ค้าขาย อื่น ๆ

10. ท่านมีที่ดินทำกินประมาณ.....ไร่มีเอกสารสิทธิเป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () สทก. () สปก.
 () นส.3 () โฉนด
 () นส.3 ก () อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน

1. ท่านคิดว่าป่าชุมชนควรได้รับการจัดการและควบคุมดูแลโดยใคร
- () ธรรมชาติ () สมาชิกในชุมชน
 () เจ้าหน้าที่ป่าไม้ () อื่น ๆ คือ.....
2. เจ้าหน้าที่ป่าไม้หรือองค์กรอื่นมาให้ความรู้เรื่องอะไรบ้างเกี่ยวกับป่าชุมชน
-
3. ท่านคิดว่าการทำป่าไม้ของชุมชนมีสภาพป่าที่เสื่อมโทรม มีสาเหตุมาจากอะไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () การเพิ่มขึ้นของประชาชนในหมู่บ้าน
 () การไม่เชื่อฟังและไม่ปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิมของคนรุ่นใหม่
 () การเข้ามาจัดตั้งหน่วยงานราชการหรือบุคคลภายนอกชุมชน
 () การแผ้วถางเพื่อทำกินในการเกษตรของคนในหมู่บ้าน
 () การแผ้วถางเพื่อทำที่ทำกินในการเกษตรของคนนอกหมู่บ้าน
 () การลักลอบตัดไม้ของชาวบ้านหรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลอื่นๆ
 () ระบบถนนหนทางที่สะดวกขึ้นทำให้การขนส่งผลิตผลจากป่าเป็นไปได้รวดเร็วและเร่งให้เกิดการทำลายป่ามากยิ่งขึ้น
 () ข้อมูลข่าวสารจากการเผยแพร่จากสื่อต่างๆ ต่อสมาชิกของชุมชน
 () ไฟป่า
 () อื่นๆ (ระบุ).....

4. ท่านมีความรู้สึกอย่างไรต่อสถานการณ์ป่าไม้ในปัจจุบัน
- () เป็นเรื่องจำเป็นที่ต้องช่วยกัน
 - () เป็นเรื่องที่ต้องร่วมมือร่วมใจกัน
 - () ไม่ใช่เรื่องจำเป็นเร่งด่วนขณะนี้
 - () ไม่มีความรู้สึกใดๆ เพราะไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง
 - () อื่นๆ (ระบุ)
5. ชุมชนได้กำหนดกฎระเบียบและบทลงโทษการใช้ประโยชน์จากป่าไว้อย่างไร
-
-
6. มีการปรับปรุงกฎระเบียบขึ้นใหม่เพื่อเพิ่มโทษกับผู้ฝ่าฝืนหรือไม่อย่างไร
-
-
7. การบุกรุกพื้นที่ป่า การลักลอบตัดไม้ของชาวบ้านมีสาเหตุมาจากอะไรและคณะกรรมการมีวิธีการจัดการอย่างไร
-
-
8. เมื่อชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนแล้วมีวิธีการบำรุงรักษาอย่างไร
-
-
9. ท่านคิดว่าควรป้องกันรักษาป่าทั่วไปอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- () ให้ราษฎรรอบๆ บริเวณป่าเป็นผู้ดูแล
 - () ให้สภาตำบลเป็นผู้ดูแล
 - () จัดทำแนวเขตให้ชัดเจนเพื่อป้องกันการบุกรุก
 - () จัดทำแนวกันไฟเพื่อป้องกันไฟป่า
 - () จัดหน่วยป้องกันรักษาป่าให้มากขึ้น
 - () จัดอบรมราษฎรให้เห็นถึงประโยชน์ของป่าไม้

- () จัดกลุ่มอาสาสมัครป้องกันรักษาป่า
 () อื่นๆ.....
10. ท่านคิดว่าวิธีการจัดการพื้นที่ป่าที่เสื่อมโทรมแล้วให้อยู่ในรูปแบบใด
 () การปลูกทดแทนโดยการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและรับผลประโยชน์ตอบแทน
 () การยกเลิกสภาพป่าแล้วจัดให้เป็นที่ทำกินของประชาชน
 () ปล่อยให้เป็นไปตามสภาพ
 () อื่นๆ.....
11. ชุมชนมีวิธีการฟื้นฟูสภาพป่า เช่น การปลูกป่าเสริมธรรมชาติโดยวิธีใด
 () จัดกิจกรรมปลูกป่าในวันสำคัญต่างๆ
 () การบำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง
 () วิธีการติดตามสภาพป่าและทรัพยากรป่า
 () การช่วยเหลือต้นไม้ให้สืบพันธุ์ตามธรรมชาติ
 () อื่นๆ
12. การปลูกต้นไม้ในพื้นที่ป่าชุมชนเป็นหน้าที่ของใคร
 () ธรรมชาติ
 () สมาชิกในชุมชน
 () เจ้าหน้าที่ป่าไม้
 () อื่นๆ
13. ชุมชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดการป่าชุมชนไว้อย่างไร

14. ชุมชนมีขั้นตอนและวิธีการจัดการป่าชุมชนไว้อย่างไร

15. หลังจากมีการจัดตั้งป่าชุมชนขึ้นมาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร

16. มีวิธีการรายงานผลการดำเนินงานหรือความก้าวหน้าในการจัดการให้ป่าไม้อำเภอทราบหรือไม่อย่างไร

17. การดำเนินงานการจัดการป่าชุมชนเท่าที่ผ่านมามีปัญหาบ้างและชุมชนมีวิธีแก้ไขอย่างไร

18. ก่อนเริ่มดำเนินการจัดการป่าชุมชนสภาพป่าเมื่อก่อนกับปัจจุบันแตกต่างกันอย่างไร ช่วยอธิบาย

19. อะไรเป็นสาเหตุของความแตกต่างดังกล่าวกรุณาสรุปเป็นข้อๆ

20. ท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืนและใช้ประโยชน์ได้ถึงรุ่นลูก รุ่นหลานได้อย่างไร (ช่วยอธิบาย)

ขอขอบคุณ

วรรณิ ธงเชียร

บันทึกการสัมภาษณ์

() ได้ข้อมูลครบ สมบูรณ์

() นัดสัมภาษณ์อีกครั้งวันที่เดือน.....พ.ศ. 25.....

() ไม่สามารถเก็บข้อมูลได้เพราะ.....

.....

() ลงชื่อ(.....)ผู้ช่วยผู้วิจัย

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นามสกุล	นางวรรณิ ธงเชียร
วัน เดือน ปี เกิด	19 มกราคม 2498
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีการศึกษา 2522 สาขาวิชาการบัญชี จากวิทยาลัยอาชีวศึกษานครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ปีการศึกษา 2526 บริหารธุรกิจบัณฑิต (ธุรกิจศึกษา) จากวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตจักรพงษ์ภูวนาถ กรุงเทพฯ
ประสบการณ์การทำงาน	ครู 2 ระดับ 2 โรงเรียนเทคนิคพะเยา (2522) อาจารย์ 1 วิทยาลัยเทคนิคพะเยา (2525-2530) อาจารย์ 2 วิทยาลัยเทคนิคพะเยา (2533-2538) ปัจจุบัน อาจารย์ 2 ระดับ 7 แผนกวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิคพะเยา